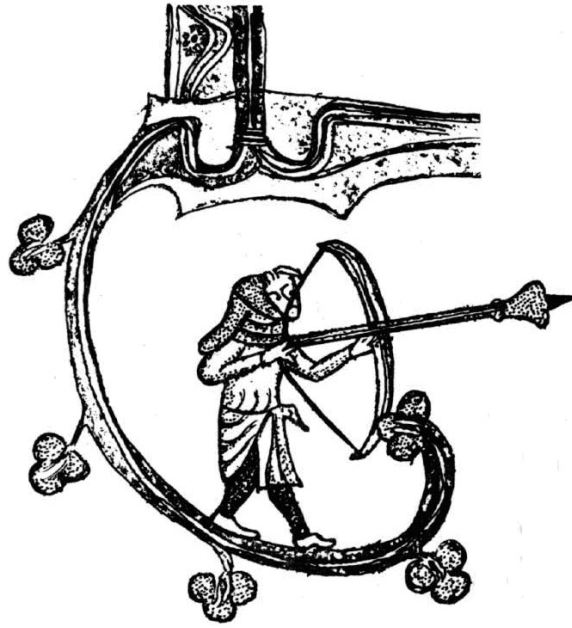

ΒΥΣΣΑΕ

ΓΛΩΣΣΑΙ

III / 2007

Glossa-info III – 2007

Glossa ry. on 1996 perustettu keskiajan opinto- ja tutkimusyhdistys. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää keskiajantutkimuksen piirissä toimivien tutkijoiden ja opiskelijoiden yhteisiä etuja, lisätä itäisen ja läntisen Euroopan keskiaikaisen kulttuurintutkimuksen yhteistyötä, välittää keskiaikatietoisuutta yli tieteiden rajojen sekä kehittää alan tutkimusta ja opetusta Suomessa. Glossa järjestää esitelmä- ja seminaaritilaisuuksia, retkiä sekä antaa lausuntoja toimialaansa liittyvissä kysymyksissä. Toimimme aktiivisessa yhteistyössä mm. Historiallisen yhdistyksen ja Bysantin tutkimuksen seuran kanssa. Tällä hetkellä jäseninä on yli 100 tutkijaa ja opiskelijaa keskiajantutkimuksen eri aloilta.

Uusia jäseniä pyydetään ottamaan yhteyttä yhdistyksen sihteeriin Anna Ripattiin
anna.ripatti@helsinki.fi

Yhdistyksen jäsenmaksu:

Jäsenmaksu 10 e
Perustutkinto-opiskelijat 6 e
Perhemaksu 13 e
Tilinumero: Nordea 200118 – 182589

Lisäksi tiedotamme toiminnastamme sähköpostilistallamme **glossa-list@helsinki.fi**, jolle voit liittyä lähettämällä viestin “subscribe glossa-list” osoitteeseen majordomo@lista.tsv.fi.

Hallituksen tavoitat osoitteesta: glossa-ry@lista.tsv.fi

Glossan kotisivu: www.glossa.fi

Glossae 3 – 2007

Glossae-lehden julkaisee
Keskiajatutkimuksen seura Glossa ry.
Lehti ilmestyy neljästi vuodessa.
Materiaali seuraavaa numeroa varten
pyydetään lähettämään viim. 1.11.2007 Tuija
Ainoselle, tainonen@chass.utoronto.ca.

Perustettu vuonna 1998, 9. vuosikerta.
Toimitus ja taitto: Tuija Ainonen
Määrä: 200 kpl
Helsinki, Yliopistopaino 2007
ISSN 1455-9153

Päätoimittajan pöydältä

Tämänkin kertainen numero on todiste
Suomen keskiajantutkimuksen
monitieteellisestä ja aktiivisesta tilanteesta.
Jatkamme yliopistoesittelyä Åbo Akademin
esittelyllä, ja luemme menneen kesän
konferenssiannista. Toimituskunta toivoo
jatkossakin yhtä aktiivista ja tuotteliasta
osallistumista yhdistyksemme jäsenistöltä.

Tuija Ainonen, Glossaen päätoimittaja

Puheenjohtajan terveiset

Hyvä glossalainen!

Kirjoittaessani tätä elokuun helteillä vaikuttaa syksy taas kaukaisemmalta kuin heinäkuun lopun koleudessa, mutta se lähestyy silti vääjäämättä. Yhdistyksemme on taas kaikenlaisten aktiviteettien äärellä uuden syksyn alkaessa.

Kesän alussa otin puheenjohtajan tehtävät hoitaakseni Eva Ahlin siirryttyä syrjään. Parhailaan on monivuotinen hanke yhdistyksen verkkosivujen uudistamiseksi loppusuoralla. Yhdistyksen täytettyä kymmenen vuotta edellisvuonna herättiin sen arkistoa järjestämään; tämä hanke on nyt hyvin käynnissä. Jo alkukesästä ilmestyi verkko-osoitteeseemme Mirator-lehti, joka pitkään jatkuneen yhteistyön päätteeksi otettiin virallisesti yhdistyksemme julkaistavaksi. Tähän liittyvä sääntömuutos käsiteltiin kevätkokouksessa, ja tuodaan toistamiseen yhdistyksen käsiteltäväksi syyskokouksessa. Miratorin päätoimittajan ominaisuudessa tahdon muistuttaa, että julkaisulle tarjottujen artikkelien määrä ja taso korreloi vahvasti sen laadun ja julkaisutiheyden kanssa.

Totuttuun tapaan kuukausitapaamiset Helsingissä jatkuvat lokakuussa, teemana on yhä keväällä alkanut pyhimystutkimuksen eri puolien tarkastelu. Yhdistyksemme myös osallistuu saman viikon keskiviikkona pidettävän Jarl Gallén muistoseminaarin järjestelyihin, ja tuo keskiajantutkimuksellisesti aktiivinen viikko huipentuu yhdistyksen perinteiseen syysretkeen. Toivotan kaikki jäsenet tervetulleiksi yhdistyksen toimintaan!

Jesse Keskiäho, pj.

Glossan arkisto

Glossan arkistoa järjestetään parhaillaan. Jos sinulla on Glossan tapahtumiin liittyvää materiaalia, joka kuuluu mielestäsi järjestön arkistoon, ota yhteyttä arkiston järjestäjään Vesa-Matti Ovaskaan ([vesa-matti.ovaska\(at\)helsinki.fi](mailto:vesa-matti.ovaska(at)helsinki.fi)).

Tieteessä tapahtuu

Kansalliset julkaisut:

Agricola, Mikael. *Suomen pitäjien kymmenysluettelo*. Toim.ja komm. Jyrki Knuutila, litterointi ja suom. Anneli Mäkelä-Alitalo. (Helsinki, SKS arv. ilm. lokakuu 2007).

Keskiajan avain. Toim. Marko Lamberg, Anu Lahtinen ja Susanna Niiranen. Tietolipas 219. (Helsinki: SKS, arv. ilm. lokakuu 2007).

Keskiajan oikeushistoria. Toim. Heikki Pihlajamäki, Virpi Mäkinen ja Jussi Varkemaa. Tietolipas 218. (Helsinki: SKS 2007).

Perälä, Anna. *Mikael Agricolan teosten painoasu ja kuvitus*. (Helsinki, SKS arv. ilm. lokakuu 2007)

Uusimmat pro gradut:

Pöyliö, Jouni. *Tanska keisari Kaarle V:n valtakunnan intresseissä 1521-1524*. (Helsingin yliopisto, humanistinen tiedekunta, historian laitos, 2007).

URL: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20071750>

Keskiaika keskellämme, viimeaikaisia uutisotsikoita

Tekstikritiikin ja tieteellisten editioiden tutkijaverkosto VARIANTTI perustettu

Valtakunnallinen tekstikritiikin ja tieteellisten editioiden Variantti-tutkijaverkosto perustettiin 24.5. Paikalla oli kolmisenkymmentä tutkijaa kuudesta eri kaupungista; edustetut tutkimusalat vaihtelivat klassillisesta filologiasta teologiaan ja historiasta kirjallisuudentutkimukseen. Suomessa laaditaan aktiivisesti tieteellisiä editioita koti- ja ulkomaisesta kirjallisuudesta, mutta alan yhteistyö on ollut pitkälti tutkimusalakeskeistä. Perustettu Variantti-verkosto pyrkii muun muassa edistämään tekstikritiikin alan tuntemusta, tiedotusta ja metodologista keskustelua sekä editiohankkeiden välistä yhteistyötä. Variantti on avoin kaikille tekstikritiikistä ja tieteellisistä editioista kiinnostuneille. Verkoston toiminnasta tiedotetaan sähköpostilistalla, jolle kuka tahansa voi liittyä ottamalla yhteyttä listan ylläpitäjään verkoston sivuilla (www.edith.fi/variantti) mainittuun osoitteeseen. Variantin verkkosivut perustetaan osoitteeseen www.edith.fi/variantti, jossa on jo saatavilla joitakin perustietoja verkostosta. Sivuille on suunnitteilla epävirallinen hankerekisteri, josta tiedotetaan tarkemmin tulevaisuudessa Variantin sähköpostilistalla. Lisätietoja saa EDITHin erikoistutkija Sakari Katajamäeltä (etunimi.sukunimi@finlit.fi; p. 0201 131285).

Tuomiokirkon kaivausten esinelöytöjä esillä

Turun linnaan koottu näyttely esittelee tuomiokirkon edustalla tehtyjen kaivausten esinelöytöjä. History in Turku -katselmus koostuu arkeologiasta, museopedagogiikasta ja käsityöstä. Maakuntamuseo suoritti vuosina 2005 ja 2006 arkeologisia kaivauksia tuomiokirkon ympäristössä. Esillä on noin 200 mielenkiintoisinta keskiaikaista löytöä. Syksyllä näyttely siirtyy Viron Tarttoon.

Pyhäinjäännökset palasivat Turun tuomiokirkkoon

Museovirasto on palauttanut Turun tuomiokirkon pyhäinjäännökset takaisin Turkuun. Reliikeistä puuttuu Pyhän Henrikin väärtinälö, joka on katolilaisessa Pyhän Henrikin katedraalissa Helsingissä. Pyhäinjäännökset toimitettiin vuonna 1924 Turusta Helsinkiin tutkittaviksi. Vuonna 2003 asiakirjoista varmistui, että Turun tuomiokirkko on reliikkien laillinen omistaja. Merkittävimpiä reliikeistä ovat Pyhän Birgitan kalotti sekä pääkallo ja pääkallon muotoiseksi muotoillun kankaan sisällä oleva alaleuan lö, joiden uskotaan olevan Pyhän Henrikin. Pyhäinjäännöksiä on yhteensä lähes sata. Jäännöksistä suurin osa on ilman reliikkikääreitä olevia luunkappaleita. Joukossa on myös kankaanpalasia, vahakappaleita, puunsiruja sekä yksi raha. Kaikki reliikit tutkitaan tarkasti Turun yliopiston johdolla. Turun seurakuntayhtymä pyytää myös väärtinälöön Pyhän Henrikin katedraaliseurakunnalta tutkittavaksi. 1920 - 1930-luvuilla reliikkejä tutki valtionarkeologi Juhani Rinne. Sitten Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä sekä Helsingin Pyhän Henrikin katedraaliseurakunta ovat toivoneet tuoreempaa tietoa.

Keskiaikamarkkinat veivät Turun vuoteen 1412

Turku katsoi jälleen historiaan, kun Keskiaikamarkkinat alkoivat Vanhalla Suurtorilla. Nelituntinen markkinanäytelmä vei vuoteen 1412. Kuningatar Margareta on saanut viimeisen voitellun, rahvas kapinot ja porvareita huolettaa Hansaliiton tulevaisuus. Jokaisena markkinapäivänä esitettävässä näytelmässä oli mukana noin 100 harrastajanäyttelijää. Kesän uutuuksena oli Porthanin puiston keskiaikainen asutus, joka havainnollisti ajan asumistyyliä. Tuotteitaan myyviä käsityöläisiä oli markkinoilla noin sata. Warusseppäin kilta ja Vapaakomppania pystyttivät Turun linnaan linnaleirin, jonka elämää yleisö pääsi seuraamaan. Keskiaikamarkkinat järjestettiin 28.6.-1.7.

Päijänteeltä löytyi keskiaikaisen kalamajan rauniot

Päijänteen saari-inventoinneissa on löytynyt todennäköisesti keskiajalta peräisin olevan kalamajan rauniot. Maja on rakennettu kylmämuuraustekniikalla, jota ei ole Keski-Suomen maakunnasta aiemmin tavattu. Kivikautisia löytöjä ei ole toistaiseksi tehty. Päijänteen saarten luontoa ja historiaa kartoitetaan kesän aikana Jämsän ja Jyväskylän alueilla. Saaristoinventointia tekevät yhteistyönä Keski-Suomen ympäristökeskus, Keski-Suomen museo ja Keski-Suomen liitto.

Turun kaivauksissa paljon löytöjä 1300-luvulta

Turussa Aurajokirannon arkeologissa kaivauksissa on löydetty poikkeuksellisen paljon esineistöä. Kaivaukset vahvistavat, että Turun Tuomiokirkon ympäristössä eli jo 1300-luvulla varakasta ja kansainvälistä väkeä. Asutus levisi jo 1300-luvulla tuomiokirkon luota “kauaksi maaseudulle”. Kaivaukset vahvistavat aiempina vuosina esiin lapioitua kaupunkihistoriaa. Löytöjen määrä on ollut poikkeuksellisen suuri. Löytöinä on ollut rahaa, liitupiippuja ja keramiikkaa esimerkiksi 1400-luvulta. Turun ja Suomen historiaa on kaivettu esiin laajoissa kaivauksissa jo useina kesinä. Viime aikoina arkeologit ovat tehneet kaivauksia aiempaa lähempänä Aurajoen rantaa ja vastarannalla sijaitsevaa Tuomiokirkkoa.

Hämeen Linnassa palattiin vuoteen 1361

Hämeen Linnan Yhdeksännet Keskiaikamarkkinat veivät osallistujat akaan jolloin valtakunnassa hallitsi Eerik Maununpoika ja Hämeessä rakennettiin kirkkoja. Yleisöpääsi nauttimaan monimuotoisesta ohjelmasta ruoan, juoman, musiikin, näyttelyiden, kuvaelmien, tanssien, turnajaisten, jousiammunnan ja taistelunäytösten merkeissä. Keskiaikamarkkinat järjestettiin 17.-19.8.2007.

Näyttely:

Pyhä kuva – Kirkkotaidetta ekumeenisesti

Ikoneita Karjalan tasavallan taidemuseon kokoelmasta ja Salon seudun kirkkojen esineistöä Keskiajalta 1800-luvulle

15.6.-15.10.2007

Salon taidemuseo, Veturitalli, Mariankatu 14, 24240 Salo

Keskiajan opetus ja tutkimus Suomessa 2000–2007

FM Sofia Lahti, Åbo Akademi ja FT Åsa Ringbom, Åbo Akademi

Åbo Akademi

Åbo Akademiassa suurin osa eri laitosten harjoittamasta keskiaikaan liittyvästä tutkimuksesta ja opetuksesta löytyy keskiaikainstituutin kautta. Keskiaikaan suoraan liittyvä opetus on koottu keskiaikainstituutin opintokokonaisuudeksi, joka toteutetaan yhteistyössä eri laitosten kanssa. Vakiokurssien lisäksi tarjolla on jatkuvasti erikoiskursseja, vierailuluentoja ja kansainvälistä yhteistyötä.

Humanistiska fakulteten

Institutet för medeltidsstudier

Ringbom, Åsa, FT: professori

ala: Rooman keskiajan taide ja arkkitehtuuri, keskiajan kuvitetut käsikirjoitukset, delfiinin ikonografia antiikissa ja keskiajalla

Merisalo, Outi, FT: dosentti (Jyväskylän yliopisto)

ala: keskiajan latina, romaaninen filologia, keskiajan paleografia, kodikologia ja diplomatiikka

Konstvetenskap

Laitoksen henkilökunnalle on tyypillistä erikoistuminen useisiin eri teemoihin ja aikakausiin, joten kohdassa “ala” mainitut tutkimusaiheet eivät kata heidän koko asiantuntemustaan, vaan ne on valittu tähän vain heidän keskiaikaan liittyvästä repertuaaristaan.

Berggren, Lars, FT: professori

ala: keskiajan kiviveistokset, itämeren kauppasuhteet keskiajalla, julkiset muistomerkit 1400-luvulta eteenpäin

Lindberg, Bo Ossian, FT: emeritusprofessori

ala: varhaiset maalaustekniikat ja väärennökset, Turun tuomiokirkon rakennushistoria

Ringbom, Åsa, FT: professori

ala: (ks. Institutet för medeltidsstudier)

Landen, Annette FK: tutkimusamanuenssi, Gotländska dopfuntar i den medeltida östersjöhandeln -projekti

ala: Pyhä Birgitta, keskiajan kiviveistokset

Lahti, Sofia, FM: jatko-opiskelija

ala: relikvaariot, reliikkikultti Pohjoismaissa

Selin, Bengt, FM: jatko-opiskelija
ala: laivan teema Pohjoismaiden keskiajan taiteessa

Tutkimusprojektit:

Gotländska dopfuntar i den medeltida östersjöhandeln (Projektin johtaja: Lars Berggren)

International Mortar Dating (Projektin johtaja: Åsa Ringbom)

Ålands kyrkor (Projektin johtaja: Åsa Ringbom)

Historia

Lindkvist, Thomas FT: dosentti (Göteborgs universitet)

ala: Pohjoismaiden keskiajan historia

von Weissenberg, Marita FM: jatko-opiskelija (Yale)

ala: aviollinen selibaatti keskiajan hartauden muotona

Engelska

Johnson, Anthony FT: dosentti (Oulun yliopisto)

ala: keskiajan ja renessanssin kirjallisuus

Vårvik, Brita FM: jatko-opiskelija

ala: Old English

Svenska

Wollin, Lars FT: professori

ala: itä-pohjoismainen (östnordisk) keskiajan filologia

Tyska

Neuendorff, Dagmar FT: professori

ala: Medievistik

Teologiska fakulteten

Dogmatik (erityiskohteina keskiajan mystiikka ja skolastiikka)

af Hällström, Gunnar FT: dosentti

ala: kirkkoisien teologia, antiikki ja kristinusko

Wikström, Iris FT: dosentti

ala: roomalaiskatolinen teologia, myöhäiskeskiajan filosofia

Gammaltestamentlig exegetik med judaistik (erityiskohteina arkeologia, keskiaika, juutalainen filosofia, Qumran)

Laato, Antti TT: professori

ala: juutalais-kristilliset ryhmät ensimmäisinä vuosisationa jKr.

Lindqvist, Pekka TT: tutkija

ala: varhaiset juutalaisten ja kristittyjen konfrontaatiot

Green, Stefan TM: jatko-opiskelija
ala: Raamatullinen arkeologia

Töyrylä, Hannu TM: jatko-opiskelija
ala: keskiajan juutalainen ajattelu, keskiajan juutalaisuuden suhde kristinuskoon ja islamiin

Nytestamentlig exegetik

Holmén, Tom TT: dosentti
ala: historiallinen Jeesus, Jeesuksen ajan juutalaisuus

Koskenniemi, Erkki TT: dosentti
ala: hellenistinen juutalaisuus, ihmeet juutalaisuudessa ja kreikkalaisessa kulttuurissa

Sandelin, Karl-Gustav TT: professori
ala: hellenistinen juutalaisuus, Filon Aleksandrialainen

Institutum Judaicum Aboense (keskeiset tutkimuskohteet: varhainen hellenistinen, klassinen ja keskiaikainen juutalaisuus)

Töyrylä, Hannu TM: jatko-opiskelija
ala: keskiajan juutalaisuus, Abraham bar Hijjas

Lindqvist, Pekka TT: tutkija
ala: myöhäisantiikin juutalaisuus

MIRATOR

<http://www.cc.jyu.fi/mirator>

International Medieval Congress 2007

OTT Mia Korpiola, oikeushistorian dosentti, Helsingin yliopisto

Euroopan suurin vuotuinen keskiajan tutkijoiden kohtaamispaikka, *International Medieval Congress* (IMC), kokosi tänäkin vuonna Leedsiin, Englantiin tuhansia medievalisteja kaikkialta maailmasta. Ensimmäinen IMC järjestettiin jo vuonna 1994, joten tämänkesäinen kongressi oli järjestyksessä neljästoista lajissaan. Vajaa kymmenen suomalaista medievalistia Helsingistä, Turusta ja Tampereelta edusti kotimaatamme kunnialla sunnuntaista torstaihin 9.–12.7.2007. Omalla kohdallani tämänvuotinen kongressi oli viides IMC.

IMC on kasvanut vuosi vuodelta, ja järjestäjät ilmoittivat osallistujia tällä kertaa olleen yli 1400. Käytännössä tämä tarkoitti, että kongressivieraita hemmoteltiin kahdellakymmenelläyhdeksällä samanaikaisella sessiolla. Valinnanvaraa siis riittää, joskin todennäköisyyden lakien mukaan ainakin kaksi erittäin kiinnostavaa jaksoa osuu aina täsmälleen samalle ajankohdalle kuin oma alustus. Sama tragedia uhkaa tietysti muidenkin sessioiden aikana. Mutta elämähän on valintoja ja priorisointeja täynnä!

Tilat asettavat rajoituksensa kongressin jatkuvalle kasvulle. Pääkampukselle Bodington Hallin yhteyteen majoittautuneet saivat pahimmillaan jonottaa aamiaista jopa yli 20 minuuttia, mikä oli kohtuuttoman kauan ja haittasi aamusessioihin ehtimistä. Tähän toivoisi saatavan parannusta ensi vuonna, tai vaihtoehdoksi jää kukonlaulun aikaan nouseminen. Lounas ja päivällinen sen sijaan olivat nopeasti saatavissa eri linjastoilta väenpaljoudesta huolimatta.

Tänä vuonna kongressin yleisteemana oli keskiaikainen kaupunki. Kuten tapana on, kongressi avattiin maanantai-aamuna kahden tähän teemaan liittyvän pääpuhujan, Chris Wickhamin (Oxfordin yliopisto) ja Marc Boonen (Gentin yliopisto) plenum-luennoilla. Wickhamin

kiinnostava esitys *Concepts of Urbanism at the Start of the Middle Ages* valaisi käsityksiä kaupunkimaisuudesta varhaiskeskiajalla. Kirjallisissa kuvauksissa kaupungin piti olla maaseudun vastinpari, joka loisti sivistyksen ja moraalin majakkana muurien ulkopuolella majailevien maaseudun villi-ihmisten ja -eläinten pimeydessä. Oli yllättävää kuulla, kuinka arkeologinen todistusaineisto onkin osoittanut eräiden kirjoittajien ylistämien kaupunkien kivettyjen torien olleen mielikuvituksen tuotetta. Todellisuus oli yhtä, ja siitä luotu ideaalikuva muuta. Marc Boonen luennolta (*The Medieval City: Beacon of Modernity – Site of Cultural Transfer*) odotin paljon. Sisältö vain osoittautui lähinnä historiografiseksi katsaukseksi kaupunkeja käsittelevään tutkimukseen. Henkilökohtaisesti pienoinen pettymys siis.

Seurasin myös seuraavia kokonaisuuksia: kanonista eli kirkollista oikeutta sekä paavinvaltaa käsitteleviä jaksoja *Eugenius III, I–II*, *The Papacy at Avignon, II*, ja *Excommunication and Penance, ius commune* eli keskiajan oppinutta oikeutta käsittelevää *Ius commune: Papers in Memory of Zoltan Kosztolnyik* -sessiota, lontoolaisia ja oikeutta käsittelevää sessiota *Law and Justice in the City, III* sekä etenkin

myöhäiskeskiajan Frankfurt am Mainia luotaavaa *Violence in the City and its Countryside: Some Aspects on German Examples, II* -jaksoa. Osallistuin myös klassisen ja keskiajan latinan lausumista käsittelevään workshopiin (*Tolle, lege: Reading Latin Aloud – A Workshop*), jossa mm. luettiin ääneen tekstejä Lena Wahlgren-Smithin ja kahden muun asiantuntijan opastuksella. Oli myös kiinnostavaa kuunnella varhaiskeskiajan asiantuntijoiden esittelevän rohkeita tulkittojaan merovingien ja karolingien avioliittojen ja naimakauppojen suhteesta politiikkaan (*Texts and Identities, II-III: Brides and Bishops - The Politics of Marriage in the Early Medieval West*). Lähdeaineiston hajanaisuus tuntui jättävän tilaa monille tulkintamahdollisuuksille, joista eri tutkijoilla oli omat vankat käsityksensä. Minunlaisellenikin, varhaiskeskiajan kronikka- ym. lähteitä lainkaan tuntemattomalle oikeushistorioitsijalle oli viihdyttävää seurata asiantuntijoiden sanailua.

Sen sijaan etukäteen erittäin kiinnostavalta vaikuttaneessa *Sexuality and Gender in Medieval Communities* -sessiossa oli kaksi kolmesta ohjelmassa ilmoitetusta alustajasta perunut osallistumisensa. Tämä selvisi *Addenda et corrigenda* -lehdykkää lukiessa. Tilalle tulleet kaksi ylipitkää alustusta luettiin suoraan paperista – toinen tosin PowerPoint-esityksen ja kuvien tukemana – konekivääritahtiin ja heikolla englannilla. Sääli, sillä aiheet itsessään olivat mielenkiintoisia! Kansainvälisyys ja eri esiintymiskulttuurien kohtaaminen eivät tässä sessiossa valitettavasti ollut hedelmällisimmillään. Mutta tällaisilta kokemuksilta ei aina voi täysin välttyä tämänkokoisessa kongressissa. Niistä onkin hyvä ottaa opikseen omaa esiintymistekniikkaa (siis, mitä EI itse ole syytä tehdä) sekä puheenjohtajana

toimimista silmällä pitäen. Joka tapauksessa onnettomasti esitetyt alustukset olivat selvästi vähemmistössä, ja suurin osa kuuntelemistani papereista olikin selkeitä, hyvin argumentoituja ja sopivan mittaisia.

Suomalaisten alustukset olivat keskittyneet ennen kaikkea Christian Krötzlin ja Jesse Keskihahon järjestämiin sessioihin. Krötzlin suomalais-virolaisissa sessioissa *Urban Culture and Forms of Communication in the Baltic Sea Area, I–II* alustivat suomalaisista lisäksi Tampereelta Tapio Salminen ja Christian Krötzl itse. *The Reception and Use of Texts and Ideas, 500-1300* -jaksossa alustivat Jesse Keskihahon lisäksi Lari Ahokas ja Jaakko Tahkokallio – kaikki Helsingin yliopiston historian laitokselta. Lisäksi turkulainen kulttuurihistorioitsija Marja Hartola esiintyi *New Approaches to Food History* -sessiossa sekä helsinkiläinen historioitsija Leena Hakala *Crafts in Urban Government, II: City and Guild* -jaksossa. Helsingin yliopiston tutkijakollegiumia edusti myös piakkoin Leedsiin pysyvään virkaan siirtyvä Alaric Hall (sessiossa *Broadening the Focus: Learned and Unlearned Culture in Anglo-Saxon England*). Leedsin tunnelmaa imi itseensä tänä vuonna myös Ralf Palmgren.

Kongressin yhteydessä järjestettävä kirjamesu ei taaskaan ollut pettymys. Näytteilleasettajia on paljon, tarjoukset ovat parhaimmillaan poistomyyntihintoja, ja niillekin, jotka pitävät kukkaronnyörejään tiukassa, messut tarjoavat mahdollisuuden selailuun ja uutuuksiin tutustumiseen. Näin saa tietää, mistä teoksista kannattaa tehdä hankintapyyntö esimerkiksi yliopiston kirjastolle. Tavanomaiseen tapaan kirjaostosten vuoksi matkalaukkuni painoi paljon enemmän tullessa kuin mennessä. Onneksi ammattikirjallisuutta voi tulonhankkimiskuluna vähentää verotuksessa!

Koska Leeds kerää niin paljon

medievalisteja ympäri Eurooppaa, tulee siellä aina tavattua tuttuja. Keskusteluille ja verkostoitumiselle on hyvin sijaa sessioiden välisillä tauoilla, aterioilla ja illalla vapaan seurustelun merkeissä pubeissa tai eri tahojen järjestämällä vastaanotoilla. Parhaina iltoina voi hoippua ilmaisen viinin perässä vastaanotolta toiselle, kolmannelle... jne. Utrechtilaisten medievalistien järjestämällä vastaanotolla puolestaan *jenever* ja juusto -tarjoilu on klassikko.☺ Kongressi tarjoaa kiinnostuneille paljon oheisohjelmaakin – retkiä, konsertteja ja näytelmiä. Tosin itse en tänä vuonna osallistunut niistä mihinkään. Perinteisessä jalkapallo-ottelussa Hollanti (lue: Utrecht) vs. muu maailma Jaakko Tahkokallio edusti Suomea lähes jarilitmasmaisesti Hollannin oranssissa pelipaidassa. Sanomattakin on selvää, että hollantilaiset jyräsivät voittoon suomalaisen ulkomaalaisvahvistuksen voimalla! ☺

Kuten tunnettua, IMC:n viimeisenä eli keskiviikkoiltana järjestetään kongressidisko. Toisin kuin maallikot joskus luulevat, medievalistit syttyvät muustakin kuin ketjutanssin tanssimisesta rebecin ja fiidelin tahtiin. Muistaakseni ainoa piiritanssi diskossa syntyikin spontaanisti Queenin *Bohemian Rhapsodyn* innoittamana. Tänä vuonna tiskijukka oli kerrassaan loistava, ja bailaavat medievalistit saivat nauttia hiteistä toisensa perään. Menon piti loppua keskiyöllä ja tuhkimoiden muuttua jälleen sammakoiksi – vai miten se nyt menikään! ☺ Nyt karkeloiva yleisö osoitti siinä

määrin innostusta ja tanssikuntoa, että kongressin järjestäjät heltyivät antamaan tunnin jatkoajan viidentoista minuutin pätkissä. Kuten Wienin kongressista aikanaan sanottiin, ”kongressi ei etene – se tanssii!” Toki vielä tämänkin jälkeen ilta sekä verkostoitumismahdollisuudet jatkuivat vielä pubissa ja majoitustiloissa... Mutta siitä ei tässä sen enempää!

Kongressin vaihtuva teema tulee ensi vuonna olemaan luonto (*natural world*) kaikkine ihmeineen, joten kaikki luonnonvaroihin, ilmastoon, maisemiin, eläin- tai kasvikuntaan yms. liittyvät alustukset ovat erityisen tervetulleita. Tietysti teeman ollessa näinkin rajattu tulee ohjelma aikaisempien vuosien tapaan olemaan melko kaksijakoinen: yhtäältä teemasessiot ja toisaalta kaikki muut aiheet. Jokaiselle Leeds tarjoaa kuitenkin jotain! Kiinnostuneita kehotan merkitsemään kalentereihinsa ensivuotisen kongressin ajankohdan 7–10.7.2008. Sessioiden ehdottamisaika päättyy syyskuun lopussa. Kongressin *Call for papers* löytyy netistä osoitteesta: http://www.leeds.ac.uk/ims/imc/imc2008_call.html .

Itse aion järjestää eläimiä ja oikeutta käsittelevän session, ja toivotankin jo tässä vaiheessa kaikki eläimeensekaantumisesta keskiajan Ruotsissa kiinnostuneet tervetulleeksi kuuntelemaan omaa alustustani! Nähdään ensi vuonna(kin) joukolla Leedsissä mukavissa tunnelmissa!

Kirja-arvio:

Olle Ferm, *Olaus Petri och Heliga Birgitta. Synpunkter på ett nytt sätt att skriva historia i 1500-talets Sverige*, (Scripta minora 15), Sällskapet Runica et Mediaevalia: Stockholm 2007.

FM Jesse Keskiäho, Historian Laitos, Helsingin yliopisto

Yhdistyksemme Agricola-seminaarissa keväällä vierailnut prof. Olle Ferm (Stockholms universitet) on kirjoittanut pohdiskelevan kirjan ruotsalaisesta reformaattorista Olaus Petristä historiankirjoittajana. Kyseessä on pohjaltaan kapea mutta esitykseltään laveahko puheenvuoro, pikemmin kuin perinpohjainen selvitys. Ferm käsitteleekin paitsi Olausta historiankirjoittajana, myös keskiajan ja renessanssin historiankirjoituskulttuurin jatkumoa ja eroja, sekä modernia aatehistorian metodologiaa. Omalta osaltaan teos muistuttaa murrosten nousevan historiallisista konteksteista ja edustavan tällä tavoin myös jatkumoa.

Reformaattori Olaus Petri (?1493–1552) laati 1540-luvun taitteessa Ruotsin historian yleiskatsauksen. Valmis teos suututti Kustaa Vaasan, eikä sitä koskaan painettu. Prof. Ferm tarkastelee Olaus Petrin ymmärrystä historiasta ja historiankirjoittamisesta, lähtökohtanaan kuningas Maunu Eerikinpojan hallituskauden (1319-1364) käsittely. Kuningas tunnetusti ajautui rahoituskriisiin ja ristiriitoihin aatelisten kanssa, ja nämä lopulta syrjäyttivät tämän Albrekt Mecklenburgilaisen hyväksi. Birgitta ja muut valtakunnan aateliset loivat keskiaikaisen tulkinnan Maunun onnettomasta valtakaudesta ja hänen oikeutetusta syrjäyttämistään. Birgitta kritisoi Ilmestyksissään kuninkaan moraalisen selkärangan puutetta, jota ilmensivät niin tämän sukupuolinen kanssakäyminen miesten kanssa kuin poliittiset takaiskutkin.

Ferm toteaa tämän tulkinnan muutamien variaation hallinneen keskiaikaista historiankirjoitusta epäonnistuneesta Maunusta. Olaus Petri puolestaan otti siihen etäisyyttä. Hän kiisti Birgitan

Ilmestysten lähdearvon: ne eivät olleet jumalallisia, vaan Birgitan omaa tuotantoa, ja Olaus päätteli niiden heijastavan tämän henkilökohtaista pahastumista kuninkaaseen, joka oli jättänyt kuuntelematta Birgitan neuvoja. Olaus huomautti kuninkaan todennäköisesti sivuuttaneen neuvot, koska Birgitan näyt eivät tuolloin olleet saavuttaneet yleistä hyväksyntää, ja ne sitäpaitsi todennäköisesti olivatkin vain tyhjiä unia. Olauksen tulkinta oli, että Birgitta oli Neitsyt Marian auktoriteettiin väärin vedoten siunannut aatelin kapinan laillista esivaltaa vastaan. Mitä taas tuli kuninkaan sukupuolielämää koskeviin väitteisiin, vetosi Olaus siihen, että vain Jumala tiesi, Jumala, joka viimeisenä päivänä tulisi tuomitsemaan kaikki, Birgitanakin.

Ferm toteaa (s. 32) Olauksen katsoneen, että 1. historialliset henkilöt tuli ymmärtää oman aikansa kontekstissa, 2. asioiden ja tapahtumien toteennäyttämiseen vaaditaan empiirisiä todisteita, 3. lähteiden todistus on vaikuttanut kirjoittajien omista katsannoista ja tarpeista.

Ferm vertailee tätä historiankirjoitus-traditioon antiikista renessanssihumanisteihin, ja etsii turhaan selviä kirjallisia tai aatteellisia esikuvia Olausen historian-äkemykselle. Kuten perinteisesti, Olausenkin historiankirjoitus oli käytännöllisesti orientoitua: historian piti kasvattaa, tarkoitus, jonka se pystyi täyttämään vain olemalla totta. Olaus ymmärsi itsensä ensisijaisesti saarnamiehenä, ja Jumalalla oli myös hänen historiassaan, kuten keskiajallakin, aktiivinen rooli. Tarkasteltuaan keskiaikaista historiankirjoitusta, lähteiden arviointia ja historiallista selittämistä, toteaa Ferm, että Olausen selvä ero siihen on vain hänen reformatorinen suhtautumi-

sensa, mikä kiisti paavin kirkon auktoriteetin ja sen tietyille teksteille suoman totuusarvon. Lopulta Ferm kääntyy kääntyy siihen keskiaikaiseen elämänpiiriin joka muovasi Olausta ja tämän metodisia periaatteita. Näitä hän löytää maallisesta oikeudenkäytöstä, josta Olaus sai kokemusta notaarina Tukholman raadinoikeudessa, ja kanonisesta oikeudesta, jonka periaatteisiin hänen täytyi tutustua jo katedraalikoulussa. Loppulema on, että pikemmin kuin humanismin kasvattina, Olaus näyttäytyy reformaation, humanismin ja renessanssin kasvualustana toimineen myöhäiskeskiaikaisen maailman tuotteena.

NB: FM Jaakko Tahkokallion kirjoittama laajempi arvio kirjasta julkaistaan yhdistyksen tieteellisessä verkkojulkaisussa Miratorissa, jonne yhdistyksen piiristä nousevat kirjarviot jatkossa pyritään keskittämään.

STIPENDI-ILMOITUS

Villa Lanten ystävät ry julistaa haettavaksi 4000 euron suuruisen stipendin, joka on tarkoitettu väitöskirjaa varten tehtävään tutkimukseen Roomassa.

Stipendi on suunnattu jatko-opintojensa alkuvaiheessa olevalle tutkijalle. Väitöskirjan aihe voi liittyä arkeologiaan, historiaan, klassilliseen filologiaan, italialaiseen filologiaan tai taidehistoriaan. Vapaamuotoiseen hakemukseen tulee liittää tutkimussuunnitelma sekä ansioluettelo. Yhdistyksen hallitukselle osoitetut hakemukset pyydetään lähettämään 21.9.2007 mennessä osoitteeseen Marja-Leena Hänninen, Viulutie 1 B 14, 00420 Helsinki.

Jarl Gallén -palkinto 2007 Monica Hedlundille

Jarl Gallén -palkinto jaetaan joka kolmas vuosi ansioituneelle pohjoismaisen keskiajan tuntijalle. Vuonna 2007 palkinnon saa professori Monica Hedlund Uppsalan yliopistosta. Palkintosumma on 7 000 euroa. Palkinnon jakaa Helsingin yliopiston vararehtori Thomas Wilhelmsson 10.10.2007 Jarl Gallén -seminaarin *Universalisms – The Case of Latin Europe* yhteydessä. Palkinnonsaaja pitää myös jatko-opiskelijoille suunnatun kurssin keskiajan latinasta (ruotsiksi), *Latin i funktion*, 8–11.10.2007. Thure Galléns stiftelse vastaa palkinnon, kurssin ja seminaarin rahoittamisesta. Kurssin ja seminaarin järjestämisestä vastaa CENS (Pohjoismaiden tutkimuksen keskus, Renvall-instituutti), Historiska föreningen r.f., Keskiajan tutkimuksen seura Glossa r.y. ja Nordic Centre for Medieval Studies -verkosto (NCMS). Humanistisen tiedekunnan nimeämän palkintolautakunnan jäsenet vuonna 2007 ovat seuraavat: prof. Göran Dahlbäck (Tukholman yliopisto), prof. Åsa Ringbom (Åbo Akademi), dos. Tuomas M. S. Lehtonen (Helsingin yliopisto, NCMS, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura) , tutkimuspäällikkö Henrik Stenius (CENS, Helsingin yliopisto) sekä FT Derek Fewster (Helsingin yliopisto, Historiska föreningen r.f.).

Jarl Gallén -palkinto jaettiin ensimmäistä kertaa vuonna 2004 professori Sverre Baggelle (Bergen). Viime kerralla palkinnonsaaja sai laajaa näkyvyyttä Suomen johtavissa uutislehdissä haastattelujen muodossa. Palkinto on nimetty professori Jarl Gallénin (1908–1990) mukaan. Gallén väitteli vuonna 1946 laajalla teoksella Pohjoismaisista dominikaaneista. Hänet nimettiin dosentiksi vuonna 1950 ja toimi ruotsinkielisen historia-professuurin haltijana vuosina 1964–1975.

Palkinnonsaaja Monica Hedlund (s. 1940) nimitettiin vuonna 2001 Uppsalan yliopiston latinan, latinalaisen paleografian ja kodikologian professoriksi. Hän jäi eläkkeelle vuonna 2005. Hedlund väitteli vuonna 1972 ja vuonna 1992 hänet nimitettiin Uppsalan yliopiston kirjaston käsikirjoituskokoelman johtajaksi. Monica Hedlund on eräs niistä tutkijoista, jotka ovat olleet mitä vaikutusvaltaisimpia tiedon levittäjiä koskien keskiaikaista perintöämme. Hedlundin tieteellisen mielenkiinnon kohteina ovat olleet etenkin keskiajan latina, käsikirjoitustutkimus ja kaikki mikä liittyy Vadstenan luostariin ja birgittalaisiin. Hän on etenkin kunnostautunut tutkimuksillaan birgittalaisten saarnamateriaaliin liittyen.

Monica Hedlund, vuoden 2007 Jarl Gallén -palkinnon saaja

FT Sara Risberg, Riksarkivet
(suomentanut FM Eva Ahl, Helsingin yliopisto)

Nykyään vallitsee yleinen kiinnostus historiaan ja etenkin keskiajan historiaan. Keskiaika on jännittävä aikakausi, vähän vaikeasti ymmärrettävä ja mystinen – ja täysin eristyksissä omasta ajastamme. Myös monen eri alan tutkijat huomioivat erityisesti juuri keskiaikaa. Tutkijoiden tarkoituksena on tehdä tästä historiamme aikakaudesta vähän helpommin ymmärrettävän ja vähemmän mystisen. Tarkoituksena on myös jonkin verran valottaa sitä seikkaa, etteivät ihmiset itse asiassa olleet meitä kovin kummallisempia. Latinan professori Monica Hedlund on eräs tutkija, jolla on ollut erittäin suuri merkitys keskiaikaisen perintömme tuntemuksen kannalta. Hänen tutkimusten tärkeimpien kiinnostuksen kohteina ovat keskiajan latina, käsikirjoitustutkimus sekä kaikki, joka koskee Vadstenan luostaria ja Birgittalaisia. Nämä ovat myös ne alueet, joilla hän itse on edistänyt tutkimusta. Maininnan arvoisia ovat myös hänen tutkimuksensa koskien birgittalaista saarna-aineistoa.

Monica on ainutlaatuisella tavalla levittänyt tietoa nk. C-kokoelmasta, joka sijaitsee Uppsalan yliopiston kirjaston käsikirjoituskokoelmassa. Kokoelman ydin koostuu Vadstenasta peräisin olevista teoksista. Innollaan, suvaitsevaisuudellaan ja uteliaisuudellaan Monica on innoittanut muita tutkijoita, jatko-opiskelijoita, työskentelemään tämän valtavan materiaalin parissa ja näin ollen osallistunut eläväiseen ruotsalaiseen keskiajantutkimukseen.

Monica Hedlund syntyi Gävlen lähellä Hillessä 10. heinäkuuta 1940. Ylioppilaskirjoitusten jälkeen hän aloitti opintonsa vuonna 1960 Uppsalan yliopiston klassisella linjalla, jolloin hän opiskeli kreikkaa, latinaa ja klassista arkeologiaa sekä antiikin historiaa. Tammikuussa 1964 hän suoritti tutkinnon näissä aineissa. Lukuvuonna 1965–66 Monica opiskeli latinaa, historiaa ja saksan kieltä Kielissä.

Jo perusopinnoissaan Monica oli kiinnostunut keskiajasta ja etenkin ruotsalaisesta ja pohjoiseurooppalaisesta keskiajasta. Syksyllä 1967 Monica valittiin Uppsalan yliopiston latinan tutkijakouluun ja väitöskirjassaan hän yhdisti kiinnostuksen kohteensa keskiajan latinan, keskiajan paleografian, saksan kielen, historian ja kirkkohistorian (*Der lateinische Text der Epistola de vita et passione Domini nostri mit Einleitung, Kommentar und Glossar kritisch herausgegeben*). Hän väitteli vuonna 1972.

Heti väiteltyään hän sai tehtäväkseen osallistua Ruotsin puolelta kansainväliseen projektiin (jonka alullepanija oli *Comité international de paléographie latine*), jolla oli tarkoitus luetteloida ennen vuoteen 1600 ajoitettuja latinankielisiä käsikirjoituksia. Tämä projekti, joka oli käynnissä vuosina 1973–1979, tuotti kaksi luetteloa ruotsalaisesta materiaalista ja tämä johti siihen, että Monica tutustui ruotsalaisiin käsikirjoituskokoelmiin harvinaisen hyvin. Tämän projektin myötä saaneillaan erityistiedoillaan hän sai työpaikan Uppsalan yliopiston käsikirjoitusosastolla vuonna 1979. Tällöin hän tutustui yhä paremmin niihin käsikirjoituksiin joita on C-kokoelmassa ja vuonna 1981 hän julkaisi tutkimuksen (*The Ordinal of the Vadstena Nuns*) eräästä käsikirjoituksesta sekä fyysisenä että kirjallisena objektina. Täten hän sai kosketusta birgittalaiseen kulttuuriin ja luostarijärjestön jäseniin, liturgiin traditioihin sekä järjestön rooliin tekstintuottajana ja levittäjänä. Julkaisun voidaan sanoa olevan tyypillinen Monicalle ja kaikelle myöhemmin tuottamalleen materiaalilleen: pohjana on

keskiaikaisten latinankielisten käsikirjoitusten lukeminen ja tulkitseminen ja sekä itse fyysisen kirjan että tekstin sisällön kytkeminen laajempaan kontekstiin. Monican tavaramerkkinä on siis näkökulma keskiaikaiseen käsikirjoitukseen kokonaisuutena: pergamentti- tai paperisivujen kansien tutkimus (kodikologia), kirjoitusasun tutkimus (paleografia) ja tekstin sisällön ja tulkinnan tutkimus (filologia) ovat kolme jakamatonta osaa tutkimusta, kolme alaa jotka on otettava huomioon saadakseen tietoa käsikirjoituksen käytöstä ja päämäärästä.

Syksyllä 1984 Monica sai yhdessä Margarete Andersson-Schmittin kanssa tehtäväkseen laatia ja julkaista täydellisen modernin luettelon C-kokoelmasta. Myös Håkan Hallberg tuli myöhemmin mukaan työhön, joka jatkui 1980-luvun aikana ja saatettiin päätökseen 1990-luvun alussa. Tuloksena oli kahdeksanosainen luettelo (*Mittelalterliche Handschriften der Universitätsbibliothek Uppsala. Katalog über die C-Sammlung*), josta on tullut valtavan tärkeä osa keskiaikaista kirjallisuuttamme. Maaliskuussa 1992 Monica nimettiin Uppsalan yliopiston kirjaston pääkirjastonhoitajaksi ja käsikirjoituskokoelman johtajaksi.

Huolimatta siitä, että hän on tehnyt suuren työn ja hänellä on ollut merkittävä rooli käsikirjoituskokoelman osalta, Monicalla on ollut myös erittäin tärkeä rooli Uppsalan yliopiston Klassisten kielten laitoksella, jolla hän on opettanut vuodesta 1988. Opettajan roolissaan Monica on valanut valtavaa tietomäärään, innostustaan, joustavuuttaan ja herkkyyttään opiskelijoihin ja ottanut huomioon heidän eri osaamisensa ja tarpeensa. Opiskelijoiden arvostuksesta päätellen tämä on ollut valloittava konsepti. Ruotsalaisella C- ja D-tasolla (perusopintojen syvemmissä vaiheissa) Monica on ohjannut suuren määrän opiskelijoita töissään ja hän on pääohjaajana ohjannut kolmea jatko-opiskelijaa väitöksiinsä. Sekä opetuksessa että ohjauksessa hänen omat tieteelliset kiinnostuksenkohteensa ovat käyneet ilmi. Monet essee- ja tutkimusaiheet ovat syntyneet C-kokoelman perusteella ja paleografian sekä kodikologian alalla hän on vetänyt monta arvostettua kurssia keskiajasta kiinnostuneille (gradu vaiheessa oleville) D-tason opiskelijoille ja jatko-opiskelijoille. Hänen kursseillaan ei ole pelkästään käsitelty latinaa vaan myös taidehistoriaa, historiaa ja teologiaa. Monica Hedlund nimitettiin latinan professoriksi vuonna 2001, erikoisalanaan latinan paleografia ja kodikologia.

Myös oman laitoksensa ulkopuolella Monica on ollut aktiivinen ja häneen otetaan usein yhteyttä opponenttina ja arvosanalautakuntien jäsenenä tohtorin väitösten ja lisensointitöiden arvostelun yhteydessä. Hän on aina tervetullut seminaareille ja konferensseille: häntä arvostetaan luennoitsijana, joka anteliaasti jakaa tietoaan ja osallistuu tärkeine näkökulmineen.

Kesällä 2005 Monica Hedlund jäi eläkkeelle Uppsalan yliopiston virastaan. Tutkijana hän on tosin yhtä aktiivinen ja tuottelias kuin ennenkin ja hänen osallistumisensa monessa yhteydessä on yhtä kysyttyä. *Key-note lecture*:illaan hän avaa tulevan Tukholmassa järjestettävän Birgitta-symposionin lokakuussa tänä vuonna ennen kuin hän jatkaa matkaansa Suomeen vastaanottamaan vuoden 2007 Jarl Gallén-palkinnon. Hän tulee varmasti hyödyntämään molemmat tilaisuudet muistuttamalla käsikirjoitustutkimuksen kolmesta yhteenpuntuista langasta: kodikologiasta, paleografiasta ja filologiasta.

Universalisms

The Case of Latin Europe

A seminar to coincide with the awarding of the Jarl Gallén Prize for the study of history of medieval northern Europe to be held on 10 October 2007, 1 pm to 6.45 pm at Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki.

The seminar is organised by the Centre for Nordic Studies (CENS) at the Renvall Institute, University of Helsinki and Historiska föreningen, in collaboration with Glossa (The Finnish Society for Mediaeval Studies) and the Nordic network for mediaeval history.

Before the EU era, all efforts to strengthen a catholic European community have taken for granted that the main mortar of a strong European edifice is *one* language, either Latin, French, German, English or Russian, in each case generating its own rhetoric of universalistic orientation. Each dominating culture has thus been nourished by its own specific version of universalistic thinking.

This seminar on universalisms will, first of all, focus on the specific universalistic rhetoric and logic of Latin Europe in contrast to the Europe which is French, English, German or Russian. Secondly, the seminar will ask how deeply this Latin Europe and its universalistic paradigms have penetrated the Nordic societies.

Opening of the Seminar: Dr. DEREK FEWSTER, The (Swedish-speaking) Historical Society, 1 pm

The Awarding of the Jarl Gallén Prize to Prof. MONICA HEDLUND, Uppsala University by the Prorector of the University of Helsinki, THOMAS WILHELMSSON, 1.10 pm

The Jarl Gallén Lecture by Prof. MONICA HEDLUND, "Latin in Northern Europe", 1.20 pm

Coffee, 2.00 pm

Panel I: Latin in Northern Europe, chair: docent HENRIK STENIUS, 2.30 pm

Docent PIA LETTO-VANAMO, University of Helsinki

Prof. BO LINDBERG, University of Gothenburg

Prof. LARS BOJE MORTENSEN, University of Bergen

University Lecturer MAREK TAMM, University of Tallinn

Coffee, 4.15 pm

Panel II: The case of Latin Europe in contrast to other Europes, chair: Prof. BO STRÅTH, 4.45 pm

Prof. BERNHARD GIESEN, University of Konstanz

Prof. SIMO KNUUTTILA, University of Helsinki

Reception, 6.30 pm

KURS I MEDELTIDSLATIN

I SAMBAND MED UTDELANDET AV JARL GALLÉNS PRIS FÖR FORSKNING I NORDISK
MEDELTID

Latin i funktion: Medeltida skrift- och texttyper

Lärare: prof. Monica Hedlund, Uppsala universitet.

Omfattning: 16 timmar.

Tidpunkt: måndag 8.10.–torsdag 11.10.2007.

Målgrupp: Doktorander och övriga intresserade (förmiddagslektionerna).

Kursen ersätter 2 studiepoäng (3 ECTS-poäng på masternivån) / 1 studiepoäng för förmiddagsföreläsningarna (föreläsningsdagbok). Kursen kommer att omfatta 3 x 3 lektionstimmar före lunch med mera allmänna föreläsningar och genomgångar med övningar (paleografi, kodikologi, editionsteknik) och sedan textinterpretation (3 x 2 lektionstimmar) på eftermiddagen.

I kursprogrammet ingår Jarl Gallén-seminariet.

Resestipendier

Doktorander (max 15 personer), som inte är bosatta i Helsingfors och som önskar delta i kursen, har möjligheter att ansöka om rese- och vistelsestipendier. Stipendier beviljas på basen av skriftlig ansökan (1 A4 med finansieringsplan, på svenska, finska eller engelska) senast 31.8.2007. Ansökan riktas till Centrum för Norden studier, Renvall-institutet, PB 59, 00014 Helsingfors universitet / peter.stadius@helsinki.fi.

Arrangörer: Centre for Nordic Studies (CENS), Renvall-institutet vid Helsingfors universitet och Historiska föreningen.

Förfrågningar: FD Peter Stadius, peter.stadius@helsinki.fi eller docent Henrik Stenius, henrik.stenius@helsinki.fi

TULEVAA OHJELMAA:

Glossan syksyn kuukausitapaamiset

Yhdistyksen kuukausitapaamiset jatkuvat keväällä alkaneella pyhimystutkimuksen eri puolia esittelevällä teemalla. Tapaamme lokakuusta alkaen totuttuun tapaan kuukauden toisena tiistaina, kello kuudelta Tieteiden talolla, salissa 404 (Kirkkokatu 6, Helsinki).

9.10. FT Meri Heinonen (Turun Yliopisto) *Mystikoiden kirjoitukset ja historian tutkimus.*

13.11. FM Elina Räsänen (Helsingin Yliopisto) *Visuaalisia hagiografioita ja hartauskuvia - taiteentutkimuksen näkökulma keskiajan pyhimyksiin.*

11.12. FL Samu Niskanen (Helsingin Yliopisto) *Anselm Canterburylaisen kirjekokoelma ja pyhimystie.* (Huom. poikkeuksellisesti salissa 312)

Glossan syysretki 14.10.2007

**Inkoon kirkko
Raasepori
Grabbacka**

Glossan syysretki järjestään sunnuntaina 14.10.2007 Länsi-Uudellemaalle kohteinaan Inkoon kirkko, Raasepori ja Grabbackan linnanrauniot. Retki järjestetään yhteistyössä Jarl Gallén –seminaarin kanssa. Retken yksityiskohdista ja ilmottautumisesta tiedotetaan yhdistyksen sähköpostilistalla syksyn kuluessa.

Tervetuloa!

KUTSU

Glossan syyskokous 13.11.2007

klo 17:00

Tieteiden talo

sali 404

Tervetuloa!

Seminaari

Oraalisuus ja kirjallistuminen

Nordic Centre for Medieval Studies (NCMS) -hankkeen suullisen ja kirjallisen perinteen vuorovaikutusta tarkasteleva tutkijaseminaari Oraalisuus ja kirjallistuminen kokoontuu 14.9.2007 alkaen klo 13.15 Kordelinin salissa (SKS:n päätalo, Hallituskatu 1, 2. krs.). MA Viktor *Aldrin* (Göteborgin yliopisto, uskontotieteen laitos) alustaa aiheesta:

When a Medieval peasantry addresses God - The quest for intentions and practices in prayer in late medieval Sweden and Finland.

Tervetuloa!

Lisätietoja: Ilona Pikkanen, ilona.pikkanen@finlit.fi, mobile +358 (0)40 7618614

www.finlit.fi

Esitelmätilaisuus

Kansalliskirjaston ystävät järjestävät 11.10. klo 18.00 esitelmätilaisuuden *Kansalliskirjaston keskiaikaiset fragmentit* kirjaston eteläsalissa (Helsinki, Unioninkatu 36). Tilaisuudessa alustavat doc. Gunilla *Björkvall* (Stockholm, Riksarkivet), doc. Jan *Brunius* (Stockholm, Riksarkivet) sekä dos. Tuomas *Heikkilä* (Helsingin yliopisto). Tilaisuudessa nautitaan myös keskiaikaisesta musiikista ja tarjoilusta.

Tervetuloa!

Arkeologian päivät 31.8.-1.9.2007

Museovirasto, museot, kuntien kulttuuritoimet, yhdistykset, seurat ja arkeologian harrastajat kutsuvat menneisyydestä kiinnostuneita elo-syyskuun vaihteessa kymmenettä kertaa valtakunnallisille arkeologian päiville. Tapahtumia järjestetään yli 30 paikkakunnalla eri puolilla Suomea. Ohjelmassa on monenlaista tekemistä ja tietoa lapsille ja aikuisille: retkiä, työpajoja, esitelmiä, opastuksia, näyttelyitä ja taitokisoja. Kuten aikaisemminkin ohjelmassa on useita tapahtumia myös koululaisille.

Valtakunnallisia arkeologian päiviä vietetään 31.8.-1.9.2007. Joitakin tapahtumia on myös muina päivinä. Osaan tapahtumista tulee ilmoittautua ennakolta. Tiedot tapahtumista ja ilmoittautumisohjeet löytyvät Valtakunnallisten arkeologian päivien ohjelmasta, joka on Museoviraston verkkosivuilla osoitteessa:

<http://www.nba.fi/fi/arkpv07ohjelma>

KONFERENSSIT:

4. – 6.10.2007 *Saint Birgitta, Syon and Vadstena*. Stockholm. Registration (by 1 September 2007) and more information: birgittaconference2007@gmail.com.

1. - 2.11.2007 *Book in Context. The production and distribution of the European book in the Middle Ages and the Early Modern Age (500-1800)*. Helsinki.

Suomen kirjahistoriallinen seura ry - Bokhistoriska sällskapet i Finland täyttää v. 2007 kymmenen vuotta, ja 10-vuotistaivalta juhlistaa kansainvälinen, Suomen Akatemian ja Cercle Franco-Finlandais de Helsinki ry:n tukema X kirjahistorian seminaari. Ohjelmasta ja esitelmöitsijöistä tiedot yhdistyksen kotisivulla. Tiedustelut: Seija Tiisala/ Suomen kirjahistoriallinen seura <seija.tiisala@helsinki.fi> puh. 09-6942513 .

<http://www.cc.jyu.fi/~merisalo/ohjelmasyksy2007.htm>

Sisältö:

Glossa-info	2
Päätoimittajan pöydältä	2
Puheenjohtajan tervehdys	3
Tieteessä tapahtuu	4
Keskiaika keskellämme	4
<i>Lahti, Sofia ja Åsa Ringbom: Keskiajan opetus ja tutkimus Suomessa 2000-2007 (Åbo Academi)</i>	8
<i>Korpiola, Mia: Konferenssiraportti International Medieval Congress 2007</i>	11
<i>Keskiaho, Jesse: Kirja-arvio, Olle Ferm, Olaus Petri och Heliga Birgitta. Synpunkter på ett nytt sätt att skriva historia i 1500-talets Sverige</i>	14
Jarl Gallén -palkinto 2007 Monica Hedlundille	16
<i>Risberg, Sara: Monica Hedlund, vuoden 2007 Jarl Gallén -palkinnon saaja</i>	17
Ilmoitus: <i>Universalisms, The Case of Latin Europe</i>	19
Ilmoitus: <i>Kurs i medeltidslatin</i>	20
Tulevaa ohjelmaa	21

